

ANNALES ZBORNÍK
MUSEI SLOVENSKEHO
NATIONALIS NÁRODNÉHO
SLOVACI MÚZEA

ARCHEOLÓGIA 25
ROČNÍK CIX – 2015

ANNALES ZBORNÍK
MUSEI SLOVENSKÉHO
NATIONALIS NÁRODNÉHO
SLOVACI MÚZEA

ARCHEOLÓGIA 25
ROČNÍK CIX – 2015

Bratislava 2015

ANNALES MUSEI NATIONALIS SLOVACI
ZBORNÍK SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO MÚZEA

CIX– 2015
ARCHEOLÓGIA 25

Redakčná rada/Editorial Board

PhDr. Juraj Bartík, PhD. (predseda/Chairman), Doc. PhDr. Gertrúda Březinová, CSc.,
Mgr. Radoslav Čambal, PhDr. Beata Egyházy-Jurovská, PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD.,
PhDr. Matej Ruttkay, CSc., PhDr. Etela Studeníková, CSc., PhDr. Vladimír Turčan

Zostavovateľ/Edited by
PhDr. Vladimír Turčan

Preklad do nemeckého, anglického a slovenského jazyka/translation into English,
German and Slovak languages: REELS, s. r. o., Stephanie Staffen, Radoslav Čambal

Publikácia je recenzovaná/publication is reviewed

Za jazykovú úpravu príspevkov zodpovedajú autori/the Authors are responsible for their contributions

Grafická úprava/Graphic design
Matúš Lányi

Tlač/Print

Vydalo/Published by: Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum, Bratislava 2015
Náklad/Numbers of the copies: 350 kusov

© Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum/Slovak National Museum-Archaeological Museum 2015

ISBN 978-80-8060-365-6
ISSN 1336-6637

ZBORNÍK SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO MÚZEA CIX – 2015 ARCHEOLÓGIA 25

OBSAH / INHALT

TOMÁŠ KOLON:

- 11 NÁLEZ DISKOVITÉHO MLATU A MLATU SO ŽLIABKOM ZO ŠPAČINIEC
18 DISCOVERY OF A DISC MACEHEAD AND A GROOVED SLEDGEHAMMER FROM ŠPAČINCE

JANA MELLNEROVÁ ŠUTEKOVÁ – PAVOL JELÍNEK – JANA HLAVATÁ – DANIEL KENDRALA:

- 19 SÍDLISKOVÝ OBJEKT WIESELBURSKEJ KULTÚRY V BRATISLAVE-RUSOVCIACH
28 EIN SIEDLUNGSOBJEKT DER WIESELBURG-KULTUR IN BRATISLAVA-RUSOVCE

SIMONA SLIACKA:

- 31 KOLEKCIA DROBNÝCH BRONZOVÝCH ŠPERKOV Z LISKOVskej JASKYNE
35 EINE KOLLEKTION VON KLEINEM BRONZESCHMUCK AUS DER LISKOVSKÁ HÖHLE

DAVID PARMA – BLANKA MIKULKOVÁ – MIROSLAV ŠMÍD – HANA NOHÁLOVÁ:

- 37 SÍDELNÍ AREÁLY STŘEDNÍ DOBY BRONZOVÉ Z DRNOVIC U VYŠKOVA
71 MIDDLE BRONZE AGE SETTLEMENT AREAS IN DRNOVICE, VYŠKOV COUNTY

ZOJA BENKOVSKY-PIVOVAROVA:

- 73 ZUR TERMINOLOGIE DER BRONZEZEITLICHEN HÜGELGRÄBERKULTUR IN MITTELEUROPA
87 K TERMINOLOGII MOHYLOVEJ KULTÚRY DOBY BRONZOVEJ V STREDNEJ EURÓPE

RADOSLAV ČAMBAL:

- 89 SÍDLISKO KALENDERBERSKEJ KULTÚRY V DUNAJSKEJ LUŽNEJ-NOVÝCH KOŠARISKÁCH
154 SIEDLUNG DER KALENDERBERG-KULTUR IN DUNAJSKÁ LUŽNÁ-NOVÉ KOŠARISKÁ

ALENA ŠEFČÁKOVÁ:

- 160 ANTROPOLOGICKÁ A ARCHEOZOOLOGICKÁ ANALÝZA NÁLEZU Z OBJEKTU 1/02
Z DUNAJSKEJ LUŽNEJ – NOVÝCH KOŠARÍSK (OKR. SENEC)

IGOR MURÍN:

- 161 INTERPRETATION OF GEOPHYSICAL SURVEY OF AN EARTHEN MOUND FOR ARCHAEOLOGICAL
PURPOSES, MOST PRI BRATISLAVE
169 INTERPRETÁCIA GEOFYZIKÁLNYCH MERANÍ (ZEMNÉHO NÁSYPU) PRE ARCHEOLOGICKÉ ÚČELY,
MOST PRI BRATISLAVE

MARTIN KVIETOK:

- 171 NOVÁ LOKALITA Z DOBY LATÉNSKEJ V PRIECHODE (OKR. BANSKÁ BYSTRICA) A JEJ POSTAVENIE
V ŠTRUKTÚRE OSÍDLENIA HORNÉHO POHRONIA
192 NEW LOCATION FROM THE LATÈNE PERIOD IN PRIECHOD (BANSKÁ BYSTRICA DISTRICT) AND ITS
STATUS IN THE SETTLEMENT STRUCTURE OF THE UPPER POHRONIE REGION

CHRISTOPH RÖTTGER:

- 195 ÜBERLEGUNGEN ZUR ZEITSTELLUNG DER MÜNZEN DER BIATEC-REIHE
209 CONSIDERATIONS ABOUT DATING THE COINS OF THE BIATEC-SERIES
POZNATKY O DATOVANÍ SÉRIÍ MINCÍ TYPU BIATEC

IGOR BAZOVSKÝ – MAGDA PICHLEROVÁ †:

- 211 RÍMSKA KAMENNÁ ARCHITEKTÚRA PRI IRKUTSKEJ ULICI V BRATISLAVE-RUSOVCIACH
232 RÖMISCHE STEINARCHITEKTUR BEI DER IRKUTSKÁ STRASSE IN BRATISLAVE-RUSOVCE

ANDREA NÁMEROVÁ:

- 233 NÁLEZ VOTÍVNEHO OLTÁRIKA Z KOVÁCSOVEJ ULICE V BRATISLAVE-RUSOVCIACH
238 FUND EINES VOTIVALTARS VON DER KOVÁCZOVÁ STRASSE IN BRATISLAVA-RUSOVCE

JÚLIUS VAVÁK:

- 239 KONIEC MORAVSKÉHO DÉMONA? PRÍSPEVOK K IDENTIFIKÁCIÍ VÝJAVU NA VČASNOSTREDOVEKOM HONOSNOM OPASKU Z LOKALITY BŘECLAV – POHANSKO
254 THE END OF THE MORAVIAN DEMON? CONTRIBUTION TO THE IDENTIFICATION OF A SCENE ON AN EARLY MEDIEVAL OSTENTATIOUS BELT FROM THE BŘECLAV – POHANSKO LOCALITY

ZDENĚK FARKAŠ:

- 257 STREDOVEKÉ OPEVNENIE STARÝ ZÁMOK II PRI PEZINKU
295 DIE MITTELALTERLICHE BEFESTIGUNG STARÝ ZÁMOK II BEI PEZINOK

ZDENĚK FARKAŠ – IGOR CHOMA – ROMAN PAŠTEKA – RENÉ PUTIŠKA:

- 299 IDENTIFIKÁCIA MIESTA ULOŽENIA OSTATKOV KARDINÁLA PETRA PÁZMÁNYA A ARCIBISKUPA JURAJA LIPPAYA A NÁLEZ DEPOTU ZLATÝCH MINCÍ V KRYPTÁCH POD PRESBYTÉRIOM DÓMU SV. MARTINA V BRATISLAVE
311 IDENTIFIZIERUNG DES NIEDERLEGUNGSPLATZES DER RELIQUIEN VON KARDINAL PETER PÁZMÁNY UND DES ERZBISCHOFES JURAJ LIPPAY UND EIN HORTFUND VON GOLDMÜNZEN IN DEN KRYPTEN UNTER DEM PRESBYTERIUM DES ST. MARTINS-DOM IN BRATISLAVA

KOLOKVIUM – KOLLOQUIUM

VLADIMÍR TURČAN:

- 313 TRINÁSTY ROČNÍK KOLOKVIÍ K OTÁZKAM RÍMSKO-GERMÁNSKEJ ARCHEOLÓGIE
314 DREIZEHNTER JAHRGANG DER KOLLOQUIEN ZU DEN FRAGEN DER RÖMISCH-GERMANISCHEN ARCHÄOLOGIE

KRISTIAN ELSCHKE:

- 315 KERAMIK VON „RÖMISCH-GERMANISCHEN“ NIEDERLASSUNGEN IN BRATISLAVA-DÚBRAVKA UND STUPAVA-MÁST (WESTSLOWAKEI)
338 KERAMIKA Z „RÍMSKO-GERMÁNSKYCH“ USADLOSTÍ V BRATISLAVE-DÚBRAVKE A V STUPAVE-MÁSTE (ZÁPADNÉ SLOVENSKO)

MAREK KALÁBEK:

- 339 GERMÁNSKÁ KERAMIKA V PŘÍKOPU ŘÍMSKÉHO TÁBORA V OLOMOUCI-NEŘEDÍNĚ
345 GERMANISCHE KERAMIK IM GRABEN DES RÖMISCHEN LAGERS IN OLOMOUC – NEŘETÍN

RADKA KNÁPEK – ONDREJ ŠEDO:

- 347 BARBARSKÁ KERAMIKA Z KONTEXTŮ SE STRATIGRAFICKÝMI VZTAHY K ŘÍMSKÉMU ZDIVU V TRATI NEURISSEN V MUŠOVĚ
376 KERAMIK DER BARBAREN VON KONTEXTEN MIT STRATIGRAPHISCHEN BEZIEHUNGEN ZUM RÖMISCHEN MAUERWERK IN DER FLUR NEURISSEN IN MUŠOV

JÁN RAJTÁR:

- 379 GERMÁNSKE NÁLEZY Z RÍMSKEHO DREVOZEMNÉHO TÁBORA V IŽI
395 DIE GERMANISCHEN FUNDE AUS DEM RÖMISCHEN HOLZ-ERDE-LAGER IN IŽA

VLADIMÍR VARSÍK – TITUS KOLNÍK:

- 401 KERAMIKA Z HLAVNEJ BUDOVY V CÍFERI-PÁCI
411 KERAMIK VOM HAUPTGEBÄUDE IN CÍFER-PÁC

VLADIMÍR TURČAN:

- 413 GERMÁNSKA KERAMIKA Z ANTICKEJ REZIDENCIE V STUPAVE (VÝSKUM V ROKOCH 1987 – 2004)
421 GERMANISCHE KERAMIK AUS DER ANTISCHE REZIDENZ IN STUPAVA (FORSCHUNGEN IN JAHREN 1987 – 2004)

- 423 RECENZIE – BESPRECHUNGEN

KOLEKCIA DROBNÝCH BRONZOVÝCH ŠPERKOV Z LISKOVSKÉJ JASKYNE

SIMONA SLIACKA

Keywords: *Liptov, Bronze Age, Liskovská cave, Sibiu-type earrings, Otomani-Füzesabony cultural complex, cult*

Abstract: *Collection of small bronze jewellery items from Liskovská cave. A noteworthy find of Bronze Sibiu-type earrings from Liskovská cave, Ružomberok district which have a certain similarity to an older type of Sibiu earrings from Nižnej Myšlá and to more recent types from Spišský Štvrtok. As a result of the circumstances of the finds, it is not possible to date the collection of jewellery unequivocally. The find can be considered as evidence of the contacts between Liptov and the Otomani-Füzesabony cultural complex during the Bronze Age.*

V zbierkach Liptovského múzea v Ružomberku sa nachádza súbor bronzových šperkov, ktoré pochádzajú z Liskovskej jaskyne (okr. Ružomberok; obr. 1). Súbor tvorí 9 bronzových liatych sibinských záušnic loďkovitého typu (so späťne otočeným ramenom) a drôtená bronzová ozdoba.

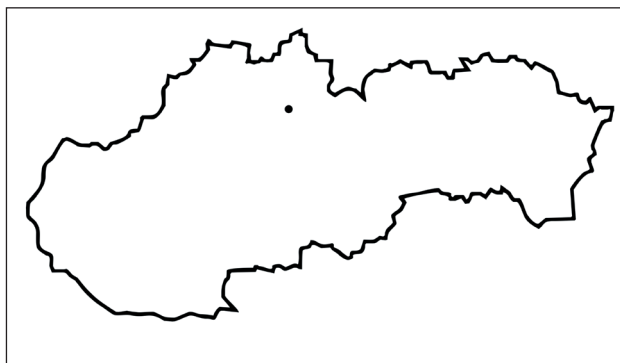
Liskovská jaskyňa je známou archeologickou lokalitou s osídlením doloženým od eneolitu po stredovek (Šimková 2006). Nachádza sa v západnej časti Liptovskej kotliny, vo východnom výbežku vrchu Mních pri Ružomberku. Hlavný vchod do jaskyne leží v nadmorskej výške 500 m. n. m. Jaskyňa je 4452 m dlhá s deniveláciou 72 m. Tvorí hustú spleť siení, chodieb a komínov (Hochmuth 1983; Bónová et al. 2014).

V speleoarcheológii získala Liskovská jaskyňa prvenstvo v rámci Uhorska už v roku 1871 a odvtedy jej atraktivnosť pre rôzne formy bádania nepoklesla. Výkopové alebo prieskumné práce tu prevádzali B. Majláth či L. Lóczy, ale i V. Uhlár, J. Bárta či V. Struhár. Cena za popularitu i prvenstvo však bola priveľká, archeologické metódy prvých bádateľov sú dnes skôr sporné a neodborné zásahy rôznych nadšencov spôsobili viac strát ako úžitku. Preto dnes už nie je možné mnohé nálezy objektívne posúdiť a ich datovanie výskumom revidovať (Bárta 1996; Šimková 2006).

Zmienený súbor predmetov je výsledkom amatérskeho zásahu a do zbierok bol odovzdaný v priebehu roka 1983. Podľa V. Budinského-Kričku múzeum získalo do zbierok dva kusy bronzových záušnic, aké sa bežne nachádzajú v hrobách otomanskej kultúry na východnom Slovensku (Budinský-Krička 1993, 298). Na základe súkromnej korešpondencie J. Moravčíka¹, ktorý bol v zmienenom čase archeológom Považského múzea v Žiline a ktorý sa podstatnou mierou zasadil o to, aby sa nálezy dostali do múzea, sa podarilo zistiť, že spomínané dve záušnice pochádzajú z toho istého súboru, ktorý bol neskôr J. Moravčíkom odovzdaný spolu so skromnou dokumentáciou do Liptovského múzea v Ružomberku. V tom čase v múzeu nepracoval archeológ a nálezy boli uložené bez záznamov do depozitu. Časom boli v rámci spracovania starých fondov odborne vyhodnotené, ale nesprávne považované za iný nález. Počet sibinských záušnic z Liskovskej jaskyne prezentovaný v literatúre tak narastal.

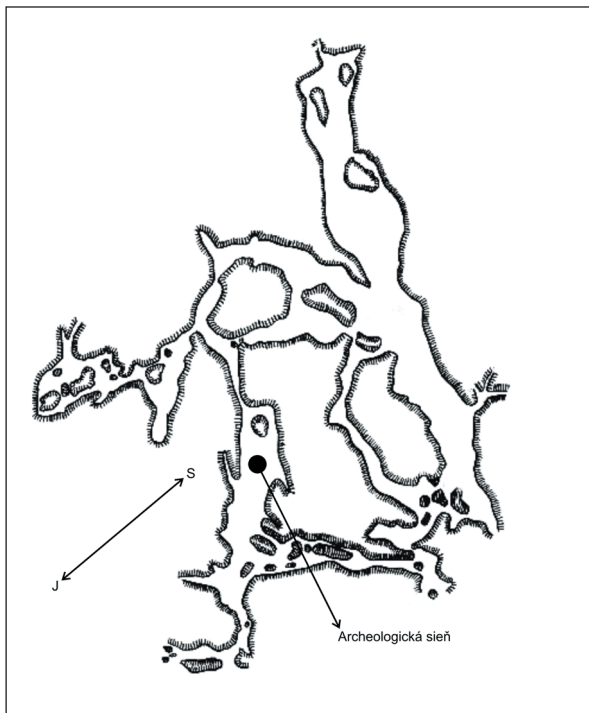
Podľa informácií z osobnej korešpondencie J. Moravčíka s V. Hanuliakom nález pochádza z roku 1979. Nálezca, člen speleologickej spoločnosti, ako lokalitu jednoznačne označil Liskovskú jaskyňu/Archeologickú sieň (obr. 2), kde našiel narušenú kultúrnu vrstvu, z ktorej vybral súbor bronzových predmetov a pomerne veľa črepov.

Dve sibinské záušnice odovzdal priamo do Liptovského múzea v Ružomberku (t. j. exempláre, o ktorých sa zmieňuje V. Budinský-Krička), zvyšok súboru spolu s črepmi po čase J. Moravčíkovi do Považského múzea v Žiline. J. Moravčík v korešpondencii s V. Budinským-Kričkom síce označil nálezy uložené v Ružomberku za prstene, musel ale veriť slovu nálezcu, ktorý postrádal odborné vzdelanie.

Obr. 1 Liskovská jaskyňa, okr. Ružomberok.
Abb. 1. Liskovská Höhle, Bez. Ružomberok.

¹ J. Moravčíkovi ďakujem za konzultácie i za poskytnutie súkromnej korešpondencie.

Obr. 2 Pôdorys Liskovskej jaskyne podľa Ing. J. Houdeka, zdroj: SMOPaJ, Liptovský Mikuláš.
 Abb. 2. Grundriss der Liskovská Höhle nach Ing. J. Houdek, Quelle: SMOPaJ, Liptovský Mikuláš.

Odovzdaná keramika pochádzala podľa J. Moravčíka od eneolitu po dobu rímsku a nie je ju možné použiť na spresnenie datovania, nakoľko z opisu vyplýva, že kultúrne vrstvy boli narušené. Zmieňovaná keramika sa v zbierkach Liptovského múzea v Ružomberku nedá bezpečne identifikovať. Nálezy sú evidované ako súbor v knihe prírastkov pod číslom R 2001/ 0270, evidenčné číslo A 2819 (obr. 3, 4).

Opis nálezov:

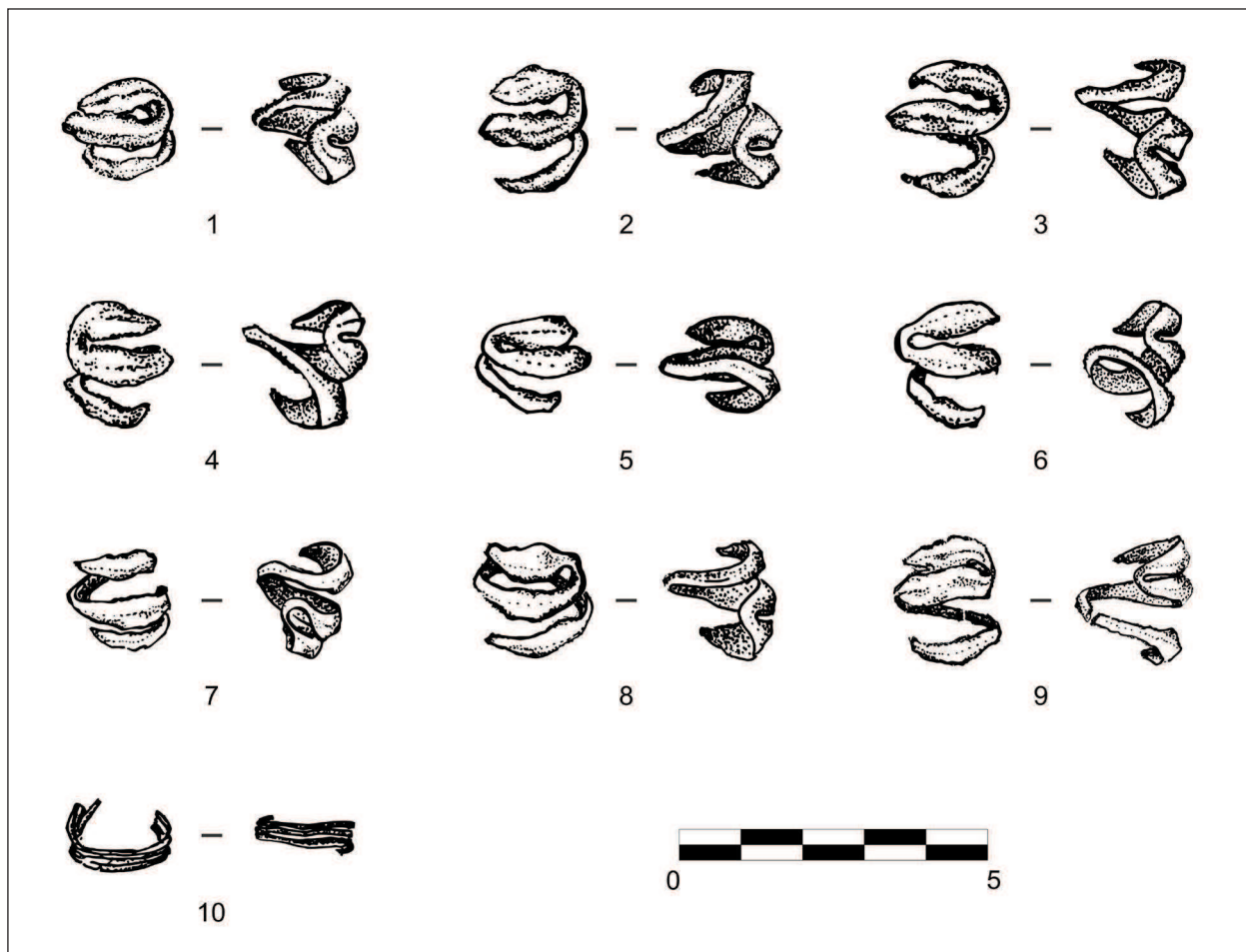
1. Liata bronzová sibinská záušnica loďkovitého typu, výška 17 mm, maximálny priemer 18,5 mm, hmotnosť 5,7322 g (obr. 3: 1).
2. Liata bronzová sibinská záušnica loďkovitého typu, výška 19,5 mm, maximálny priemer 17 mm, hmotnosť 4,1186 g (obr. 3: 2).
3. Liata bronzová sibinská záušnica loďkovitého typu, výška 21 mm, maximálny priemer 20 mm, hmotnosť 4,6835 g (obr. 3: 3).
4. Liata bronzová sibinská záušnica loďkovitého typu, výška 24 mm, maximálny priemer 18 mm, hmotnosť 6,8022 g (obr. 3: 4).
5. Liata bronzová sibinská záušnica loďkovitého typu, výška 16 mm, maximálny priemer 21 mm, hmotnosť 5,2348 g (obr. 3: 5).
6. Liata bronzová sibinská záušnica loďkovitého typu, výška 21 mm, maximálny priemer 21,5 mm, hmotnosť 5,4007 g (obr. 3: 6).
7. Liata bronzová sibinská záušnica loďkovitého typu, výška 16,5 mm, maximálny priemer 17mm, hmotnosť 4,0062 g (obr. 3: 7).
8. Liata bronzová sibinská záušnica loďkovitého typu, výška 19 mm, maximálny priemer 22 mm, hmotnosť 5,3678 g (obr. 3: 8).
9. Liata bronzová sibinská záušnica loďkovitého typu, poškodená, výška nepoškodenej časti 12 mm, maximálny priemer 20 mm, hmotnosť 3,4186 g (obr. 3: 9).
10. Bronzová drôtená ozdoba, výška 4 mm, maximálny priemer 16,5 mm, hmotnosť 0,8896 g (obr. 3: 10).
9. Liata bronzová sibinská záušnica loďkovitého typu, poškodená, výška nepoškodenej časti 12 mm, maximálny priemer 20 mm, hmotnosť 3,4186 g (obr. 3: 9).
10. Bronzová drôtená ozdoba, výška 4 mm, maximálny priemer 16,5 mm, hmotnosť 0,8896 g (obr. 3: 10).

Sibinské záušnice sú drobným šperkom, vyrobeným zo zlata alebo bronzu, v jednoduchšej, srdcovitej alebo loďkovitej (so spätnou slučkou) forme. Predpokladá sa, že ich nosili ako časti čelenky (prívesky), alebo navlečené do vlasov ako ozdoby. Nie je dokonca vylúčené ich nosenie ako náušnic (*Olexa/Nováček 2013*). Najčastejšie sa nachádzajú v severovýchodnom Maďarsku v a prilahlej časti východného Slovenska. Ich výskyt na Morave, východnom Rakúsku, v stredných Čechách, strednom Nemecku, západnom Poľsku a Malopoľsku býva prezentovaný ako doklad kultúrnych kontaktov (*Bátora 2006, 207, 208*). Najstaršie typy sibinských záušnic na Slovensku sa objavujú napr. na pohrebisku v Nižnej Myšli.

Opísané záušnice z Liskovskej jaskyne vykazujú istú podobnosť práve so záušnicami z Nižnej Myšle (hroby č.12, 15/16, 33, 36, 38, 56, 59/60, 93, 111, 143, 148, 150, 153, 155, 156, 185, 187/188, 190, 199, 210, 213, 214, 222, 225, 262/263, 266, 267, 278, 282/283). Našli sa prevažne v ženských hroboch, sú liate z bronzu, približne rovnakej veľkosti a hmotnosti. Na základe hrobového inventára sú datované do R BA2 – predklasický stupeň otomansko-füzesabonynského kultúrneho komplexu (*Olexa/Nováček 2013*).

Na druhej strane sú typologicky podobné i sibinským záušniciam, aké sa v zlatej variante objavujú v depotoch v Spišskom Štvrtku v mladšom horizonte (*Vladár/Bartoněk, 1977, 376, Abb. 5; Bátora 2006, 207, obr. 146*). Tieto nálezy tzv. katastrofického horizontu zo Spišského Štvrtku a z Barce možno časovo priradiť k horizontu Koszider do staršieho obdobia strednej doby bronzovej (BB1/BB2; *Lichardus/Vladár 1996; Vladár 2014*).

Súbor sibinských záušnic z Liskovskej jaskyne je na území Liptova nálezom ojedinelým a výnimočným.

Obr. 3 Bronzové sibinské záušnice z Liskovskej jaskyne (kreslila Mgr. B. Vrlíková).

Abb. 3. Bronzene sibiner Schläfenringe aus der Liskovská Höhle (Zeichnungen: Mgr. B. Vrlíková).

Obr. 4 Kolekcia bronzových šperkov z Liskovskej jaskyne.

Abb. 4. Kollektion vom Bronzeschmuck aus der Liskovská Höhle.

Z obdobia staršej doby bronzovej nevidujeme na Liptove žiadny relevantný nález, ktorý by dokladal, že tu v tom čase existovala akákoľvek kultúra. Vo všeobecnosti sa predpokladá, že v tejto dobe bol Liptov len tranzitným územím (Struhár 2009). Oproti tomu je Liskovská jaskyňa považovaná za centrum kultových a náboženských obradov s významom regionálneho charakteru už od eneolitu (Struhár/Soják 2009, 49). V jaskynnom prostredí nie je nález sibinských záušnic ojedinelý. Z Bronzovej jaskyne (Žehra, okr. Spišská Nová Ves) pochádza zo zásypu humusovitej vrstvy s úlomkami travertínov okrem iného nález troch sibinských bronzových záušnic datovaných na začiatok strednej doby bronzovej resp. do otomansko-pilinského horizontu (Soják/Mihál' 2007, 234, 235).

V súvislosti s genézou lužickej kultúry je pri najstarších nálezoch pochádzajúcich práve z Liptova, Liptovskej Teplej zrejmy vplyv otomanskej kultúry. Materiál z Liptovskej Teplej je považovaný za najstarší, datovaný už do začiatku strednej doby bronzovej (v priebehu stupňa BB1). Akú konkrétnu úlohu zohrávala otomanská kultúra v genéze lužickej kultúry, nie je dodnes špecifikované, ale uvažuje sa aj o posune neskorootomanských skupín z oblasti Spiša na západ, na Liptov (Veliačik 1980). Tento vplyv sa prejavuje ešte aj na mladšom materiáli z Liptovského Michala (BB2).

Je na škodu, že charakter nálezu sibinských záušnic z Liskovskej jaskyne už nebude vzhľadom na nálezové okolnosti nikdy známy. V každom prípade je ich nález jasným dôkazom kontaktov stredného Liptova s otomansko-füzesabonynským kultúrnym komplexom či už v období starej alebo strednej doby bronzovej a svojim spôsobom aj dokladom Liskovskej jaskyne ako kultového miesta. V posledných rokoch boli archeologickým výskumom objavené nové lokality lužickej kultúry – Liptovský Trnovec (Beljak/Przybyla 2008) a Ivachnová². Sú síce mladšie ako doba vzniku lužickej kultúry, alebo obdobie starej doby bronzovej, ale vyvolávajú nádej v pozitívny posun archeologického poznania regiónu Liptova.

LITERATÚRA

Bárta 1996 – J. Bárta: Liptovské jaskyne v praveku. Liptovské jaskyne v praveku. In: M. Lalkovič (Ed.): Kras a jaskyne, výskum, využívanie a ochrana. Vedecká konferencia k 75. narodeninám RNDr. A. Droppu, CSc. Zborník referátov, SMOPaJ, Liptovský Mikuláš 1996, 31-35.

Bátora 2006 – J. Bátora: Štúdie ku komunikácii medzi strednou a východnou Európou v dobe bronzovej. Bratislava 2006.

Beljak/Przybyla 2008 – J. Beljak/M. S. Przybyla: Osada z doby bronzovej v Liptovskom Trnenci. AVANS v roku 2008, Nitra 2011, 61-63.

Bónová et al. 2014 – K. Bónová/P. Bella/M. Kováčik/J. Bóna/L. Petro/V. Kollárová/L. Kovaničová: Alochtonne jemnozrnné sedimenty a ich vzťah ku genéze Liskovskej jaskyne (Chočské podhorie, severné Slovensko). Acta geologica slovacica, 6 (2), 2014, 145-158.

Budinský-Krička 1993 – V. Budinský-Krička: Moja účasť na archeologickom výskume na Slovensku a v Čechách v rokoch 1929-1989. Štud. zvesti AÚ SAV 29, 1993, 281-333.

Haruštiak/ et all. 2015 – J. Haruštiak/J. Vereščáková/L. Kupcová/M. Kušnírová/L. Gúčík: Nálezy lužickej kultúry pri výstavbe diaľnice D1 Hubová – Ivachnová. Príspevok prednesený na Kolokviu o lužickej kultúre k pocte životnému dielu Dr. Ladislava Veliačika, DrSc., v tlači.

Hochmuth 1983 – Z. Hochmuth: Kras Chočských vrchov, Liskovská jaskyňa. In: J. Hlavač/Z. Hochmuth/P. Vozarik/M. Valaštiak (Eds.): Exkurzný sprievodca krasom Západných Tatier a Chočských vrchov (24. jaskyniarsky týždeň). Príloha Spravodaja SSS, 14, 1-23.

Lichardus/Vladár 1996 – J. Lichardus/J. Vladár: Karpatenbecken-Sintašta-Mykene. Ein Beitrag zur Definition der Bronzezeit als historischer Epoche. Slov. Arch. 44, 1996, 25-93.

Olexa/Nováček 2013 – L. Olexa/T. Nováček: Pohrebisko zo staršej doby bronzovej v Nižnej Myšli. Katalóg I. (Hroby 1-310). Nitra 2013.

Struhár 2009 – V. Struhár: Ružomberok a okolie v praveku a v dobe prvých historických etník. In: Ružomerský historický zborník III. Ružomberok 2009, 43-102.

Struhár/Soják 2009 – V. Struhár/M. Soják: Liskovská jaskyňa – prehistorické sanktuárium v Chočskom pohorí. Aragonit 14, 2009, 45-50.

Soják/Mihál' 2007 – M. Soják/F. Mihál': Interdisciplinárna spolupráca pri výskume speleoarcheologických lokalít na Slovensku (so zameraním na východné Slovensko). Ve službách archeologie 1/2007. Brno 2007, 231-251.

Šimková 2006 – Z. Šimková: Osídlenie jaskýň Liptova (História speleoarcheologických výskumov a nálezov na Liptove). Slov. Kras 44, 2006, 119-141.

Veliačik 1980 – L. Veliačik: Archeologický výskum v Liptovskej Teplej. AVANS v roku 1980, Nitra 1981, 322-325.

² Prednáška J. Haruštiak/J. Vereščáková/L. Kupcová/M. Kušnírová/L. Gúčík: Nálezy lužickej kultúry pri výstavbe diaľnice D1 Hubová – Ivachnová. Príspevok prednesený na Kolokviu o lužickej kultúre k pocte životnému dielu Dr. Ladislava Veliačika, DrSc.

Vladár 2014 – J. Vladár: Praveké mestá z doby bronzovej: Spišský Štvrtok a Košice-Barca. *Musaica* 28, 2014, 15-37.

Vladár/Bartoněk 1977 – J. Vladár/A. Bartoněk: Zu den Beziehungen des ägäischen, balkanischen und karpatischen Raumes in der mittleren Bronzezeit und die kulturelle Austrahlung der ägäischen Schriften in die Nachbarländern. *Slov. Arch.* 25-2, 1977, 371-432.

EINE KOLLEKTION VON KLEINEM BRONZESCHMUCK AUS DER LISKOVSKÁ HÖHLE

SIMONA SLIACKA

In den Sammlungen des Liptovské múzeum in Ružomberok befindet sich ein Komplex von neun gegossenen Lockeringen, welche in der Liskovská Höhle (Bz. Ružomberok) gefunden wurden.

Die Liskovská Höhle ist eine bekannte archäologische Fundstelle in Liptov, die Gegenstand der Interessen verschiedener Forscher schon ab dem 19. Jh. war. Gerade diese Begeisterung war nicht immer eine glückliche Wahl vom archäologischen Blickpunkt, weil heute es schon unmöglich ist zahlreiche Funde zu identifizieren, bzw. zu revidieren. Der beschriebene Komplex von Schläfenringen wurde zufällig in einer gestörten Kulturschicht im Archäologischen Saal der Höhle entdeckt.

Die Lockeringe aus Liskovská Höhle sind den Lockeringen aus Nižná Myšľa ähnlich, die in die Stufe R BA2 (vorklassische Stufe des Otomany-Füzesabony Kulturkomplex) datiert werden (*Olexa/Nováček 2013*), und den Schläfenringen aus Spišský Štvrtok, die in die ältere Periode der mittleren Bronzezeit (BB1/ BB2) gehören (*Lichardus/Vladár 1996; Vladár 2014*). Da in der Liptov-Region während der älteren Bronzezeit keine Besiedlung belegt ist, wird angenommen, dass die Region in dieser Zeit nur ein Transitgebiet war. An der Schwelle zur mittleren Bronzezeit manifestiert sich der Einfluss der Otomani-Kultur am ältesten Fundmaterial der Lausitzer-Kultur von Liptovská Teplá (BB1) und Liptovský Michal (BB2) (*Veličik 1980*).

Der Lockeringen-Fund ist ein Nachweis von Kontakten des mittleren Liptov-Gebiet mit dem Otomany-Füzesabony Kulturkomplex ob schon während der älteren oder mittleren Bronzezeit. Er ist auch ein Beleg dass die Liskovská Höhle ein Kultplatz war.

Mgr. Simona Sliacka

Liptovské múzeum v Ružomberku

Námestie Š. N. Hýroša 10

034 50 Ružomberok

simona.sliacka@yahoo.co.uk.